

Politiški pregled.

*** Velika razburjenost zaradi dekreta o odstavljenu župnikov.** Iz Rima poročajo, da prihajajo preko poedinih ordinariats rimsko kurijo glasovi o veliki razburjenosti, ki je zavladala med katoliškimi duhovništvom zaradi papeževga dekreta z dne 20. avgusta t. l. S tem dekretom se urejuje vprašanje odstavljaja župnikov. — Ako se malo pogleda v ta papežev dekret, tedaj je razburjenje med duhovščino razumljivo. Do tega dekreta se ni moglo župnikov odstaviti do gotove meje. Glasom določb tridentinskega cerkvenega zbora se je moglo odstaviti župnika samo tedaj, ko so mu mogli dokazati gotova zločinstva. V teh slučajih se je zamoglo odstaviti župnika le po predhodnem sodnem odloku. Župniku je preostala pravica priziva na ordinariat, oziroma na metropolita in na rimsko stolico. Najnovejši papežev dekret z dne 20. avgusta t. l. pa odpravlja vse te določbe ter navaja devet slučajev, zaradi katerih bo možno odstaviti župnika. Nadalje se s tem dekretom odpravlja tudi takozvani kanonični proces. — Župnika se bo zamoglo odstaviti administrativnim potom. O odstavljenu bosta odločevala dva župnika, imenovana od škofa. Proti dekretu odstavljaja je dovoljen priziv samo na škofa. Jasno je, da je s temi odredbami omenjenega papeževga dekreta katoliška duhovščina izročena na milost in nemilost škofom. V mnogih državah je pa v konkordatih urejeno vprašanje o odstavljenu župnika. V vatikanskih krogih se zaradi tega boja, da pride glede tega papeževga dekreta v raznih državah do važnih interpelacij v parlamentih.

*** Ministrska kriza v Srbiji.** Iz Beograda poročajo: Odstopil je naučni minister Jovan Žujović, posle ministrstva je do končne preosnove kabineta prevzel minister za poljedelstvo Jaša Prodanović.

*** Ruski naučni minister,** ki je sedaj nastopil dvomesečni dopust, se več ne povrne na svoje mesto. Njegovim naslednikom bo bržkone imenovan eden njegovih dosedanjih pomočnikov Georgijevskij ali Uljanov.

Obrambni vestnik.

*** Klerikalna gonja proti naprednemu učiteljstvu.** Predaleč bi nas privedlo: ko bi hoteli danes še dokazovati, da so klerikalci največji nasprotniki našega šolstva in učiteljstva. Niti za tisto učiteljstvo, ki trobi v klerikalni rog, niso klerikalci do danes še ničesar storili, naprednemu učiteljstvu pa so že davno napovedovali boj na nož. Napredni učitelji so danes pač na deželi najbolj osovražene osebe, ker so župniki in kaplani proti njim nahujskali „naše dobro ljudstvo“. Brezštevilne denunciacije, ki seveda slone vseskozi na podlo-lažnivi podlagi, so sad teh klerikalnih nahujskarij. Med tiste to., ki klerikalci najbolj ščepajo proti njim, spada tudi tov. Petrič, ki je bil doslej na Rudniku pri Ljubljani. Klerikalci so ga hoteli na vsak način uničiti. Izmislili so si klerikalni poštnjaki na Rudniku, da je Petrič šolarici Angeli Babškovi samo zato dal dobro šolsko izpričevalo, ker mu je nosila krače in klobase ter cigare in cigarete. Občinski odbor je sestavil o v a d b o, jo poslal okrajnemu šolskemu svetu in dosedel, da se je uvela proti Petriču preiskava. Okrajni šolski nadzornik gosp. Gabršek je osebno prišel na Rudnik stvar preiskovat. Petrič pa je proti rudniškim klerikalnim velmožem Babšku, Jeršinu, Kamnikarju in Mlakarju vložil tožbo zaradi žaljenja časti. Doslej so bile že tri obravnave, ker so možakarji imeli pač pogum blatiti čast poštenega učitelja, nimajo pa poguma, da bi svoje dejanje priznali in se skrivajo drug za drugega. Zato je bilo treba vabiti vedno nove priče in razprave prelagniti. Pred kratkim se je vršila spet v tej stvari razprava, pri kateri je posebno obtoženec Jeršin nastopil skrajno nesramno. Tolkel je s pestjo po zatožni klopi in vpil obrnjen proti Petriču: „Že 25 let sem v občinskem odboru, pa take sirovine še nisem videl kakor je ta le!“ Obravnava se je spet morala preložiti, da se zasliši še okrajni šolski nadzornik g. Gabršek.

*** Kako se ravna z učitelji vojak pri domobranskem polku št. 26 v Mariboru.** Pri 4. stotnjici imenovanega polka službuje poročnik Kordiš, rodом Slovenec, ki slovi pri vojaki h vobče zaradi svoje odurnosti in sirovosti. Temu častniku se je poverilo izvežbanje učiteljev-novincev. Navesti hočemo gola dejstva njegove olike, takorekoč častniške olike: Navado ima, da učitelja kar meni tebi nič tika kakor kakšnega pobalina. Ko je četovodja velel: „Nieder!“ se je eden izmed učiteljev obotavljal hipoma se vreči na tla in častnik Kordiš mu zakliče: „Verflüxter Schulmeister, glaubst du, daß man am harten Boden nicht Nieder machen kann.“ Ob priliki nastopa stražnega oddelka so je norčeval in učiteljev, ki so bili prideleni tem oddelku, in jih zaničljivo izpraševal o tem in onem. Obrne se na nekega tovariša in reče: „No, was leeren Siet!“ Z roko pa je posnemal prazenje kupice. Nato de: Angeblich zählt man die Lehrer zu Gebildeten Leuten! — Drugokrat je velel tovarišu N.: „Sie sind ein Scheißkerl! marschiere nicht wie eine schwangere Jungfrau! Zadnji teden so se tudi izvežbali instruktorji za vojaške novince, k temu oddelku se je priključil oddelk

učiteljev. Medtem, ko so drugi vojaki počivali, jih je gonil poročnik Kordiš po vežbališču semintja kakor stekle pse. Pri nekem slučaju so drugi vojaki počivali na: Ruht, oddelek učiteljev pa je gual sredi med nje in vaditelju zapovedal; naj pokažejo učitelji, kaj umejo. Pri poveljki: In die Balance! je eden izmed učiteljev vzel previsoko nad nastavkom in nad izdolino: Poročnik Kordiš pa zakliče: Greif beim Loch an, bei der Nacht findet so ein verflüxter Schulmeister die Löcher, jetzt aber nicht.“ Okolo stoječi vojaki so se vsrhlili v grohot. Drugemu pa: Haltens das Gewehr nicht so, wie ihren „picek“ in der Hand. Pri izplačevanju dneine se je obregnil ob učiteljstvo, rekoč: Beim Militär verdient ein Mann täglich mehr, als ein Schulmeister in Kraai.“ Prosi se, da obrambni odsek vzame vso zadevo v roke in prepreči nadaljnjo takšno zasramovanje posameznika in vsega stanu!

Kranjske vesti.

—r— Imenitno dejstvo! Razni „samojedi“ so se lausko leto na obrtno-nadaljevalnih šolah v Ljubljani z vso silo potezali za uvedbo verouka na teh šolah. Ko smo se mi postavili na stališče obrtnika, in protestirali, da bi se uvedel verouk na škodo strokovne izobrazbe, smo bili „brezverci“, „svobodomiselnici“ i. t. d. No, letos se pa izkazuje, koliko je tem „katoliškim“ možem res do vere in verouka: nihče izmed onih katehetov, ki so bili lansko leto prvi v tem boju „pod nobenim pogojem“ tega pouka ne sprejme. Torej ni moči dobiti kateheta. Prvič jim je za „velik“ trud plača premajhna; — seveda, ne tekne, ker ste odjedli to uro tudi marsikateremu oženjenemu učitelju! Drugič so pa spoznali ti gospodje, da tu „politiško“ ničesar ne odpravijo in se njih rohnenje, rotnje in nade niso obnesle. — So tudi trd kruh — „postranski za služki učiteljstva“ — kaj neda, gospodje!

—r— Kakor čujemo, še sedaj niso dobili nekateri supletni nakazane plače za počitnice. Vitez Kaltenegger, po nekaterih informacijah še se poglobimo malo temeljiteje v to vprašanje in se obrnemo še višje, da vidimo — kdo ima prav.

—r— Demagogija in „katoliški“ ljudski voditelj. Naše ljudstvo je nahujskano zoper učiteljstvo in tako zapeljano trpi vedno škodo. Komaj je bila obsodba zoper hujškače v Aferi Stupica razglašena — krivo pričanje v ovadbi — že so bili zopet obsojeni nahujskani ovaditelji — zaradi neresničnih izpovedi v ovadbi v aferi Petrič. To so žalostni simptomi, toda učiteljstvu ne preostaje drugega nego tožba in bo konsekvenco vztrajalo na tej poti. Krivdo pa nosijo „ljudski katoliški“ voditelji, ki ljudstvo zapeljujejo in pehajo v nepostavna dejanja in potem se še iz ljudstva, ki je bilo obsojeno zaradi hujškanja proti tov. Petriču — v „Slovenec“ norčujejo. — Res pristni prijatelji ljudstva!

—r— Kdor ne veruje, da je Jeglič „Slomskar II.“ res pristaš „katoliškega“ učiteljstva, ta naj si ogleda v njegovi pisarni podobo Marije, ki jo je obesil na „vidno“ mesto in podobo cesarice, ki jo je premestil — za vrata. — Bolj nese!

—r— Iz seje e. kr. okr. šol. sveta v Kranju. Gena Marjeta Barthelot, supletinja v Trziču, ostane na svojem mestu; učiteljski kandidat Peter Josef je pridelen 3razrednici v Cerkljah kot suplent; supletinja gena Marija Pipan ostane na enorazrednici v Javorjah nad Šk. Loko, ker se ni oglasil noben prosilec za stalno nameščenje; učiteljski kandidat Egon Jezeršek ostane kot suplent na Zalemlogu; Alojzij Novak, učitelj v Kranju, je dobil enoleten dopust, da se pripravi za meščanski izpit; nadomešča ga učiteljska kandidatinja gena Marija Novak; gena Marija Borowska, učitelj v Trziču, ima zaradi bolezni dopust do 15. febr. 1911; nadomešča jo gena Kar. Zupančič; gena Ema Petsehe, učitelj v Selcih, je dobila enoleten dopust, ker je poklicana v Ljubljano kot učiteljica gospodinjkega tečaja. — Namesto umrlega Jakoba Koželja se imenuje Matevž Barle, posestnik na Lužah nad Senčurjem, za kraj. šol. nadzor. v Olševku. — V Črešnjici pri Železnikih se ustanovi šola za otroke iz Črešnjice, Rudnega in Studenega. — V Podbrezju pri Podnartu se razširi enorazrednica v dvorazrednico; potrebno poslopje se prične kmalu graditi. — Stavijo se ternopredlogi glede zasedanja voditeljskih mest v Cerkljah in Selcih ter drugega učiteljskega mesta v Cerkljah in Križih pri Trziču. — Nekaterim učiteljem in učiteljicam se priznajo starostne doklade; rešijo se razne prošnje za podporo. — E. kr. okr. šol. nadzornik poroča o šolah pri Sv. Ani, Predosljih, Senčurju, Trsteniku in Žabnici.

—r— Iz Ljubljane. Pred tednom je list „Slovenski Dom“ poročal o meni podpisane, kjer pravi med drugim, da sem se nekoč izrazil: Šolski vrt v Šmarju je zanemarjen, jaz se ne bom ukvarjal z njim. To je bilo res; a zakaj sem tako rekel, je drugo vprašanje. — Ako posežam nazaj v vse svoje 42 letno delovanje na šolskem polju, moram bridko potožiti, da nisem mogel drugače reči. — Na prvih dveh službah, kjer sem deloval 7 let, nista imeli šoli vrtov. Na tretji (leta 1875.) ga sicer dobim, a kakšen je bil? Jako strm hrib z

mahom porasten, tuintam kup kamena in zdobljene opeke, ki je ostala ob zidanju nove šole. Vrhutega pa globoka apnena jama, ki jo je bilo treba zasuti. To je bil šolski vrt. Veliko truda in stroškov sem imel, da sem zemljišče, kolikor se je dalo, zravnal, obdelal in strmino s stalnimi drevesi zasadil. Za stroške sem dve leti pozneje dobil nekaj nagrade, ki mi pa ni polovice stroškov pokrila. To me ni oplahilo; sadil in cepil sem dalje. Dvema sosedoma sem pomagal vrtova zasaditi, tolažec se, bom prosil pa za Metelkovo ustanovo, ako nagrade več ne dobim. Tako je leto za letom potekalo; prosil sem še za nagrado, dobil je nisem več. Lotil sem se, da enkrat dosežem Metelkovo ustanovo — nič, ni je bilo. Priporočal sem se zastopnikom v e. kr. okrajnem šolskem svetu, vse je bilo zaman. Eden teh je rekel: Počakaj eno leto, letos jo jaz dobim. Drugo leto je drugi zastopnik tako rekel, in res se je vse tako zgodilo. Preteklo je 25 let mojega učiteljstva, nisem je še dobil. Prišel sem zopet na novo v S. Uvedle so se tisti čas nalašč nagrade za šolske vrte, ki še obstoje, misleč, zdaj pa bo nekaj enkrat. Nič, vse prizadevanje zaman; ne ene niti druge, nikdar več nisem dobil vinarja. In zdaj je bilo ubito moje veselje za daljno obdelovanje šolskih vrtov. Na zadnji šoli sem služboval še 10 let, kjer sem dobil oni zanemarjeni šolski vrt, zaradi katerega moram toliko preslišati. Iz mnogih izkušenj sem trdil, da je nemogoče, da bi šolski vrt na tem mestu, kjer je, kdaj ustrezal svojemu namenu. Poleg mnogih skrbi in težavnega dela sem imel tudi 21 let bolezen v svoji rodovini. Prosil sem za denarno podporo, ko še draginske doklade ni bilo, in podpiral prošnjo z vsemi mogočimi dokazili — ne, ni je bilo! — Neki zastopnik učiteljstva v e. kr. okrajnem šolskem svetu, ki še deluje, je celo mojo prošnjo namesto priporočal z raznimi frazami izpodbijal in se mu je res posrečilo, nisem je dobil. Tako človeka drugi ubijejo, da mu mora vse veselje prenehati. Zdjaj bivam v pokoju a pozabiti ne morem, kako so me moji tovariši odrivali.

Simon P u n č a h.

Štajerske vesti.

—š— Št. Vid-Grobelno. V nedeljo, dne 9. oktobra, se uprizori na tukajšnjem odru po izvirnem romanu pisatelja Jos. Jurčiča dramizirani „Tihotapec“. Snov je vzeta iz narodnega življenja Slovencev ob kranjsko-hrvaški meji pod Gorjanci iz časa tobakarskega tihotapstva okoli l. 1848. Predstava se vrši v petih dejanjih s petjem in godbo; igrajo kmetiški fantje in dekleta. Ker je čisti dobiček namenjen slovenski deci, se vljudno vabite k obilni udeležbi.

—š— Okrajna učit. konferenca v Ljutomeru. Potujoč te dni po ljutomerskem in gornjeradganskem okraju, sem na svojo žalost zvedel čudne reči. Cesar bi ne bil pričakoval največji pesimist, to se je zgodilo v Prlekiji, na tako slovehih narodnih tleh. Dočim je slovensko, narodno-zavedno učiteljstvo skoraj pri vseh okr. učit. konferencah stavilo in tudi sprejelo predlog, da je pri uradnih konferencah razpravni jezik posihodob slovenščina, in da se naj pišejo tudi zapisniki v slovenskem jeziku, se tak predlog v Ljutomeru ni niti stavil, zakaj stalni konferenčni odbor ga je pred konferenco na ljubo in z nežnim ozirom na pristno nemška kolega iz Gornje Radgone odklonil. Na podlagi besedila neke podnožnice v poslovnem redu ne pridejo tako odklonjeni samostalni predlogi niti na razpravljanje. Je vse prav lepo, ako je nadzornik Dreflak diplomatsko zatrdil in obljubil, da hoče vedno dopuščati pri uradnih konferencah obema jezikoma polno veljavo in pravico, oziroma da je stalni konf. odbor hotel morda zaradi odklopanja svojega člana ravnatelja Robiča preprečiti a priori kako morebitno razburjenje; toda šlo je za to, da tudi učiteljstvo teh dveh okrajev nastopi solidarno z onim v drugih okrajih, ker le na podlagi solidarnosti celokupnega slovenskega učiteljstva na Spod. Štajerskem bo de upoštevala in udeležila merodajna šolska oblast zahtevo po uvedbi slovenščine pri uradnih učit. konferencah, kar je od tedaj, ko je bil imenovan za nemške šole poseben nemški nadzornik, edino logično in pravično. Zaradi svojega nepremišljenega (morda tudi premišljenega) čina je zakrivil stalni konf. odbor veliko napako, in kdo ve, če ne bo imela ta nesolidarnost dalekosežnih posledic, ki bodo jih udje stalnega konf. odbora pred celokupnim spođnještajerskim slov. učiteljstvom težko zagovarjali — ravnotako pred slovensko javnostjo. Vsi okrajni razen ptujskega in mariborskega so bili zvesti izdani paroli, le ta dva sta se izneverila. Smejo pa biti ti možje prepričani, da so s tem činom zbudili v prisotnih odločen odpor in nemo — obsodbo. Učiteljstvo ljutomerskega in gornjeradganskega okraja tega madeža na svoji stanovski in narodni časti ne bo izlepa preneslo. tega se nadejamo v drugih okrajih sigurno; toliko ponosa in značajnosti smemo pričakovati — vsaj od mlajšega naraščaja. Kdo vruga pa bo mirno trpel in odobravalo, da bi velika množina morala kapitulirati pred petorico posilninecev! Tako bojazljivi pa še nismo!

Čudno me je dirnilo tudi to, ko se mi je reklo, da se pri raznih referatih ni dopustila sploh nikaka debata, marveč je predsednik dal kratkomočno teze na glascvanje. Če je to v

smislu drž. šol. zakona z dne 14. maja 1869, § 45., odst. 2., ki se glasi doslovno: „Naloga konference je, da se zbrani učitelji p o s v e t u j e j o i n p o g o v a r j a j o o r e č e h, k i s e t i č e j o š o l s t v a, z l a s t i o u č n i h p r e d m e t i h l j u d s k e š o l e, o m e t o d a h p o u č e v a n j a, o u č i l i h, o u v e d b i n o v i h u č n i h k u j i g i n č i t a n k, o š o l s k i d i s c i p l i n i i t d.“ — o tem naj blagovolijo do prihodnje konference razmišljavati učitelji tamošnjih okrajev in g. nadzornik. Tudi bi bilo za ondotna okraja umestno, da se od leta do leta volijo drugi izvedenci pregledovalcem šolskih vrtov in naj dodatno k svojim poročilom stavijo tudi kake pametne nasvete, da šolsko vrtnarstvo napreduje; tako imamo po drugih okrajih in smo zadovoljni. Če smo že v šoli vobče pometli s šablonami, okaj bi jih trpeli tukaj? Saj je v vsakem šol. okraju več v šolskem vrtnarstvu izurjenih tovarišev! Po drugih okrajih si volimo tudi vsako leto nov stalni konferenčni odbor.

U č i t e l j - v i a t o r.

O p o m b a u r e d n i š t v a. Tudi mi moramo pibiti, da je stalni konferenčni odbor ljutomerski postopal nečestno, ko se je uklonil par ponemčevateljem in je nedopustljivo kompromitiral sicer narodno-zavedno ljutomersko učiteljstvo. To bo umelo pri volitvi novega stalnega konferenčnega odbora izjaviti konsekvence. Bodimo značajni, samim sebi zvesti in neizprosni, kadar gre za ohranitev naših narodnih pravic in naše neodvisnosti!

Goriške vesti.

—g— Kotarsko učiteljstvo v tolimskem okraju vabi tovarišice in tovariše ter prijatelje na izlet in sestanek v Prosnid na Italijanskem v nedeljo, dne 2. oktobra t. l. Odhod iz Sedla z lastnim avtomobilom ob 6. uri zjutraj. Ako bo zadostno število udeležencev, se napreže v Logeh drug avtomobil.

—g— Iz seje ožjega e. kr. okr. šol. sveta tolimskega. Nanovo se imenuje učiteljska kandidatinja Rukli kot supletinja v Novakih. Učitelj Katnik zapusti tolimski okraj, ker dobi službo v tržaški okolici. Istotako se odpove službi Bogomila Volarič, učiteljica na Št. Viški gori. Učiteljica Ana Gerželj dobi II. petletnino. En učitelj dobi predplačo. Nadučitelj Kristjan Bratina dobi nadaljni dopust do 31. decembra t. l. zaradi bolezni. Imenuje se več učiteljic ženskih ročnih del. I. R.

—g— Blagoslovljenje dveh novih šol. V Komnu v sezanskem okraju obstoji že več let petrazredna ljudska šola. V to šolo so vsolane vasi: Komen-Preserje, Sveto, Volčji grad, Tomaževica in Malidol. Pred dvajsetimi leti sta bili vsolani v Komen tudi vasi Gornji grad in Zagorje; te poslednji se je potem vsolalo v Gorjansko, kjer obstoji sedaj trirazrednica. Pred 15. leti je ustanovila še enorazrednica v Svetem in so se otroci te občine izsolali iz komenske šole. Ker so pa imeli otroci iz Tomaževice, Malidol in Volčjigrad 165 otrok, ki so vsak dan pohajali v pol ure oddaljen Komen v šolo, je e. kr. deželni šolski svet ugodil prošnji teh občin ter dovolil, da se je ustanovila enorazrednica v Tomaževici za občine Tomaževica in Malidol in baš tako enorazrednica v Volčjem gradu za Volčji grad. Za šolo v Tomaževici je imenovan učitelj-voditelj tov. J. Macarol, učitelj v Nabrežini, in za Volčji grad tov. V. Terčon, učitelj v Orleku pri Sežani. V Komnu je pa ostala petrazrednica in v to pohajajo komenski otroci in oni iz četrte ure oddaljene vasi Preserje. Tako ima sedaj komenska občina o s e m u č n i h o s e b i n p o l e g t e g a š e k a t e h e t a, katerega služba bo kmalu razpisana. — Na petrazrednici v Komnu poučujejo sledeči učitelji in učiteljice: Anton Leban, nadučitelj-voditelj; Jos. Strekelj, učitelj; Ernesta Ingerl, učiteljica; Olga Petermal, učiteljica; Josip Cernatič, učitelj. V Svetem je učitelj-voditelj Peter Ipavec. Vse te šole so podrejene krajnemu šolskemu svetu v Komnu. — Dne 8. pret. m. se je izvršilo slovesno blagoslovljenje nove šole v Tomaževici. Politiška oblast, odnosno e. kr. okrajni šolski svet je povelil vodstvo te slovesnosti tovarišu Antonu Lebanu, predsedniku krajnega šolskega sveta. — Točno ob 4. uri popoldne so se zbrali pred šolo vsi udi kraj. šol. sveta, učiteljstvo komensko, gg. dekan in kaplan, župan in podžupan iz Komna in podžupana iz Tomaževice in Malegradola. — Navzoče je bilo tudi prebivalstvo teh dveh občin. Pred šolo, ki je bila ovenčena z zelenjem in zastavami, je čakal tov. učitelj-voditelj I. Macarol s šolsko mladino. G. dekan Valentinčič je blagoslovil šolo, in nato je imel primeren govor tov. A. Leban kot pooblaščenec okraj. šol. sveta. V vznesenih besedah je označil pomen ljudske šole ter priporočal otrokom redni šolski obisk in roditeljem skrb za šolo. Potem je imel g. dekan umesten govor. — Po slovesnosti sta domača podžupana povabila učiteljstvo, duhovnika, župana in podžupana in ude kraj. šol. sveta na južno. Ob tej priliki je tov. Leban napil navzočim prijateljem šole, priporočil lepo slogo in delavnost v prospeh šolstva. — Ves čas slovesnosti so pokali tropiči, ki so daleč naokrog naznanjali, da se vrši v občini lepa slavnost. — Baš taka slavnost se je izvršila dne 11. pret. mes. na Volčjem gradu, in sicer točno ob 4. uri popoldne. G. dekan Valentinčič je blagoslovil šolo in po-

tem je povzel bežedo tov. Leban, ki je razložil pomen šole za narod. Govoril je potem gosp. dekan o odgoji s cerkvenega stališča. Potem se je še občan g. Metlikovec zahvalil v imenu občine za šolo. Končno so bili povabljeni — udi kraj, šol. sveta, dekan in kaplan, učiteljstvo, župan in podžupani in drugi, povabljeni na južino. Vršile so se umestne napitnice. Topiči so pa paleč naokrog javili Krasu redko slavnost. Omeniti moram še, da so 'občinarji' toliko (v Tomaževici kakor tudi na Volčjem gradu) napravili pred šolo dva ovenčana slavoloka. — V obeh govorih in napitnicah se je predsednik krajnega šolskega sveta tov. Anton Leban spominjal Nj. Velikanstva našega cesarja Franca Jožefa I., poudarjajoč 80 letnico, ki jo je letos doživel, in spominjajoč se njegovega desla: „Za otroka“. — In tako nam ostaneta dneva 8. in 11. septembra 1910 v neizbrisnem spominu. Želimo, da bi iz teh šol izšlo mnogo nadarjenih mladeničev in mladenk, ki bi bili narodu na čast in ki bi koristili s svojim umom domovini svoji.

Splošni vestnik.

Adamčev spetlo gro Slava cesarju! priporočamo šolskim vodstvom, ki jim bo prav dobro došla za praznovanje cesarjeve rojstne, oziroma godovne osemdesetletnice. V njej je na izbero primernih pesmic in deklamacij za to in sploh vsako patriotično slavnost. Brez te spevoigre bi ne smela biti nobena šola. Naroča se v Učiteljski tiskarni.

Žirovnikove narodne pesmi za šolsko mladino (I. zvezek) so izšle v drugi izdaji po 20 h. Le hitro po njih!

„Freie Schule“ na Dunaju. Imenovano društvo je priredilo velik shod, na katerem se je ostro protestiralo proti preganjanju svobodne šole v Avstriji in proti znani odločbi ministrstva glede tega. Posebno ostro so kritikovali učno upravo podpredsednik državnega zbora Pernerstorfer, državni poslanci Seitz, dr. Ofner, baron Hoek, Malik in socialna demokratska Schuhmaier in Preussler. Po impozantnem zborovanju se je vršil demonstrativen pohod po dunajskih ulicah do novega šolskega poslopja društva „Freie Schule“.

K temu poročilu pridemo še sledeče: Naši Slomskari vedno predbacivajo nam, da smo za svobodno šolo. Sicer njih oholost ne zasluži odgovora, vendar hočemo prirediti sledeče: 1. Oni kakor papige uporabljajo vedno le demagoške fraze iz „Slovenca“, ki jih uporabljajo to časopisje proti naprednemu učitelstvu, da si z demagogijo utrja svoje politične šance. 2. V to uporabljajo le zgolj puhle demagoške fraze, ne da bi pri tem sploh razumeli in pojmi, kakšna so reformna stremeljenja svobodne šole. 3. Zato se le slepo bore zoper to, česar ne vedo sploh — kaj je, in se nikdar polemično ne morejo bojevati zoper naša svobodna šola in nje cilje, ampak le puhlo frazerijo z brezversko šolo, z gonjo zoper Boga, z gonjo zoper duhovščino v šoli. 4. Ta demagogija — brez vsake stvarne podlage — pa preseza že vse meje pri sedanjem učnem ustroju — da nam ti ljudje padbacivajo stvari, ki jih ne počenjamo. Po delih naj se presodi, kdo lahko vzgojuje mladino k značajnosti, kdo jo lahko uči javne morale, kdo je ne navaja v greh. Vse tozadevno očitanje se bo ubilo v vas samih! 5. Tudi ljudstvu bomo odkrivali, kakšno podlago ima to demagoško hujskanje od strani duhovščine s priiznic „krščanskih“ poslancev na shodih, ekslemenatarjev pri obračevalnih društvih in „katoliških“ listih. 6. Doktor pa morajo polemično čast „Slomskarjev“ reševati razni ekslemenatarji, naj vsaj javno ne odkrivajo svoje ignorance in naj bodo — tiho.

Z gospodarskega polja.

Tolstovrška slatina.

Četrto ure od Guštanja na Koroškem je pod Tolstimi vrhom vrelce kisle vode ali slatine. Znan je kot izborna zdravilna voda že od nekdaj in ljudje si pripovedujejo o njem razne pravljice o „božjih deklicah“ (vilah), ki so tukaj zajemale vode in širom sveta zdravile z njo; o neki veliki kači, ki je bila baje kraljica kač, ki je ležala zvita ob vrelcu ter je le dobri ljudem puščala zajemati vode, a če je prišel k vrelcu hudoben človek, je kača zažvižgala, da se je čulo skoz skale in čez brege in takoj je prilezlo vse polno kač, ki so branile vrelce, da se mu ni mogel hudoben človek niti približati. In še več drugih slanih pravljic je znanih o vrelcu Tolstovrške slatine. Te pravljice jasno izpričujejo, da so ljudje že od nekdaj visoko čislali Tolstovrško slatino zaradi njene izborne zdravilne moči.

Vrelce daje le malo vode — na minuto le po 2 do 3 litre — a voda je oglenčeva kisline polna alkalično-muriatna slatina, t. j. vsebuje jako mnogo zdravilnih rudninskih snovi in je mnogo boljše kakor pa slatine iz vrelcev, ki dajejo sicer mnogo vode, a so slabe, rudninskih snovi prazne kisle vode. — Že dlje časa se prodajajo pod naslovom „naravna slatina“ kisle vode, katerim

se pa umetno — podobno pri izdelovanju sodavice — pridajo ogljikova kislina. Kaj pomaga, če kislina voda, ko jo vliješ v kozarec samo ali k vinu, močno zašumi, t. j. umetnim potom primešana ogljikova kislina izpuhti, ko pa ostane potem le slaba, rudninskih snovi prazna voda. Tolstovrška slatina pa izvira neposredno iz skale in se steklenice polnijo kar iz skalnega vrelca. Vsakdo se lahko tam na mestu studenca prepriča, da se Tolstovrška slatina na noben umeten način ne izdeluje, temveč da je čist skalni vrelce in zasluži Tolstovrška slatina kot resnično naravna kislina voda prednost pred vsemi drugimi kislimi vodami, katerih mnoge so umetnim putem napravljene, kiser močno šumijo (mosirajo), a so le slabe rudninske snovi prazne vode.

G. prof. Mittereger je konstatiral v 1000 delih Tolstovrške slatine sledeče:

kalijev sulfat	4.30 mg
kalijev klorid	67.10 „
natrijev klorid	432. — „
natrijev karbonat	795. — „
magnezijev karbonat	98.70 „
kalcijev karbonat	237.50 „
železni karbonat	0.37 „
glin	7.75 „
kremenčeva kislina	8.90 „

vsota stalnih sestavin	1651.72 mg
prosta ogljikova kislina	1785.32 mg
volumni odstotki	90.60 %
temperatura vreleca	10° C

Tolstovrška slatina vsebuje torej kot glavne sestavine: natrium, klorid, natron, magnezijo in apno v sestavinah z ogljikovo kislino.

Tolstovrška slatina je uvedena dosedaj v Dunajskem Novem Mestu, Celovcu, Beljaku, Zgornjem Koroškem in Zgornjem Štajerskem. Zaradi njene izborne zdravilne moči jo rabijo tudi po bolnišnicah in klinikah (v Beljaku i. dr.). Odlikovan je bila Tolstovrška slatina na mednarodni razstavi v Inomostu 1896 in na zdravstveni razstavi na Dunaju 1899. Imenitni zdravniški strokovnjaki so izrekli laskava priznanja, da ima Tolstovrška slatina izborna zdravilna moč, ker vsebuje velike množine zdravilnih rudninskih snovi. Imed mnogih priznanj navedemo le eno.

Cesarski svetnik medic. dr. Franc Wikulill, ki je Tolstovrško slatino leta in leta preizkuševal, piše o njej sledeče:

„Učinek: Tolstovrška slatina pospešuje prebavljanje, tek, odvajanje vode in blata in ojačuje vdihavanje in izdihavanje ter se naj uporablja a) kot namizna pijača in b) kot zdravilo.

a) Kot namizna pijača.

Prijetni kislinski okus, hladna svežost in čistost studenca, biserno čista ogljikova kislina omogočajo tolstovrško slatino kot okusno namizno pijačo. Trajajoče osvežujoče vplivanje je pa ležeče tudi na tem, da se ogljikova kislina delčasno razvija in tako zabranjuje pri daljšem ohranjenju kakor tudi pri večkratnem porabljanju, ko je steklenica odprta, takozvano prestanost in neprijeten okus. Posebno porablja je pa ta tolstovrška slatina za primes vinu, ker dobi vino zaradi velike vsebine natrona, ki se zveže z vinsko kislino, posebno dober in prijeten okus in tudi ne pobarva vina tako kakor druge slatine. Zaradi tega se komaj dobi slatina, ki bi bila tako izvrstna namizna pijača kot je tolstovrška.

Za daljšo uporabo se Tolstovrška slatina posebno v sledečih slučajih priporoča:

1. Kjer imajo slabo pitno vodo.
2. Pri različnih epidemijah kakor n. pr. pri vročinskih in pa pri kolerških.
3. Pri mrzličnih boleznih, kjer se žeja poviša, in ker je rezki okus tolstovrške slatine bolj razsvežljiv kot tudi dobra pitna voda.
4. Kot pijača pri opulentnih kosilih za vse, ki so navajeni na različne praške za prebavljanje, ker je učinek tolstovrške slatine ugodnejši kot vseh teh praškov.
5. Med okrevanjem po različnih boleznih.
6. Za napravo limonade in za mešanje drugih sadnih sokov.

b) Uporaba Tolstovrške slatine kot zdravilo.

1. Učinek Tolstovrške slatine obstoji največ v tem, ker vsebuje veliko množino proste in napolzvezane ogljikove kisline, natrijevega karbonata in natrijevega klorida in v mali množini tudi kalijevega sulfata. Ta učinek se pokaže v prvi vrsti pri sluznicah v požiralniku, grlu in pljučni mrenivnem, ko katere te sluznice jako olajša na ta način, da odstrani neprijetno suhoto v požiralu in da se razpuste sluze ter omogočajo lahko izmetavanje. To pa velja posebno tudi za začasni požiralni katar strastnih kadilcev, zaradi česar se jim ne more Tolstovrška slatina nikdar dovolj priporočati.

2. Učinek na prebavljanje: Želodčni krči so po prosti ogljikovi kislini Tolstovrške slatine pomirijo. nepotrebne kisline v želodcu neutralizirajo o čemer se odpravi zgago, dispepsije, želodčni in črevesni katarji in uredi odvajanje.

3. Učinek na vodoodvajanje: Protin in kamenotvarjenje se zaradi pomnoženega odvajanja vode odstrani.

4. Pa tudi mnoge akutne mrzlične (vročinske) bolezni kot: legar, davica, škrlatica, ošpice itd., se porabi Tolstovrške slatine odzdravijo, zakaj v njej se nahajajoče ogljikovo kisle alkalije vplivajo ugodno na sluznice pri dihanju in prebavljanju.

Taka je sodba zdravniškega strokovnjaka, cesarskega svetnika med. dr. Frana Wikulilla o Tolstovrški slatini. Dr. Wikulill pa je — kakor že rečeno — Tolstovrško slatino leta in leta preizkuševal ter njegova sodba ni prenaglena, temveč izvira iz večletnih izkušenj in temeljitih študij. Lahko bi navedli še obilo priznanj, ki jih je dobila Tolstovrška slatina, a zaradi nam pichlo odmerjanega prostora naj zadostuje za sedaj le to. Opozarjamo pa na prospekt, ki se dobi pri oskrbništvu Tolstovrške slatine.

In ta izborna namizna in zdravilna kislina voda je prešla v slovenske roke. Narodna dolžnost Slovencev je, da podpirajo to odsele slovensko podjetje. Zahtevajte torej povsod le Tolstovrško slatino, ki je edina slovenska kislina voda, ki pa glede kakovosti prekaša navadne kisle vode, ki jim je dostikrat umetno pridana ogljikova kislina, da močno šume (mosirajo), a so v resnici le slabe, mineralnih snovi prazne vode, medtem ko je Tolstovrška slatina resnično naravna kislina voda, ki vsebuje jako mnogo zdravilnih, osvežujočih in okrepujočih rudninskih snovi.

Opozarjamo na inserat v današnji številki.

Za cenjene konsumente žitnih kav-nih vrst je gotovo razveseljiva istinitost, da je najboljša žitna kava Francova Perl-ržena kava z znamko „Perlro“, od splošne draginje ostala nezadeta.

Francova Perl-rž, z znamko „Perlro“ se dobiva v vsaki prodajalni po poprečnih cenah v 1/2, 1/4 in 1/8 kg zavojih. V interesu dobrega okusa njene kavine pijače se častitim gospodinjam nujno priporoča, da vedno le originalne zavoje „Francov Perlro“ s tovarniško znamko „kavni mlinček“ sprejemajo. — Drugače prirejeni zavoji, kakor nezavite odvagane žitne vrste, ne vsebujejo nikdar te fine kakovosti.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 2916. Kranjsko. 1—1

V šolskem okraju ljubljanske okolice se razpisujeta naslednji nadučiteljski službi z zakonitim prejemki v stalno nameščenje:

1. nadučiteljska služba na šestrazredni ljudski šoli s štirimi vzporednicami na Viču;
2. nadučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli v St. Jurju.

Pravilno opremljene prošnje za eno izmed teh nadučiteljskih služb je za vsako posebej predpisanim službenim potom semkaj vlagati do 1. novembra 1910.

V kranjski javni ljudskošolski službi se ne stalno nameščeni prosilci morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 28. septembra 1910.

Št. 1054. Štajersko. 1—1

Na trirazredni, v tretji krajevni razred uvrščeni ljudski šoli v Prihovi se razpisuje eno učno mesto za moško učno moč v stalno, oziroma začasno nameščenje. Okrajni šolski svet da prosto stanovanje. Pravilno sestavljene prošnje naj se vlagajo do 30. oktobra 1910 pri okrajnem šolskem svetu v Prihovi, pošta Konjice. Dokazati je usposobljenost v obeh deželnih jezikih. Priložiti je tudi domovinski list.

Okrajni šolski svet v Konjicah, dne 25. septembra 1910.

Fr. Burger

Spodnja Šiška pri Ljubljani
parotovarna lesnih izdelkov in vseh
v mizarstvo stroko spadajočih del.

Špecialnost: 26—12

Šolske klopi

najnovjših modelov in vse druge šolske
oprave.

Izvršitev solidna, vestna in natančna. Cene nizke.

Edina slovenska kislina voda

Tolstovrška slatina

je po zdravniških strokovnjakih priznana
med najboljšimi planinskimi kislimi vodami, je

izborna zdravilo

za katere v grlu, pljučih, želodcu in črevesih, za želodčni krč, zaprtje, bolezni v ledvicah in mehuru ter pospešuje tek in prebavo. — Tolstovrška slatina ni le izborno zdravilo, temveč je tudi osvežujoča

namizna kislina voda.

Odlikovana je bila na mednarodni razstavi v Inomostu 1896 in na higijenični razstavi na Dunaju 1899.

Naroča se pri oskrbništvu Tolstovrške slatine, pošta Guštanj (Koroško), kjer se dobe tudi ceniki in prospekti.

Del čistih dohodkov gre v narodne namene.

Slovinci! Svoji k svojim! Zahtevajte povsod le Tolstovrško slatino! Vsaka slov. gostilna naj ima le edino slovensko kislino vodo!

Pišite po vzorce!

V. J. Havliček a bratr

v Poděbradech na Českem

izvozni dom modnega in platnena blaga priporoča v najboljših kakovostih. 26—22

Modno blago, sukno za jesen 1910/11 in zimo.

Barhenti in flanele.

Opreme za neveste.

Vzorci franko.

Izberite najboljšje.

1 zavoj 40 m raznih ostankov okusno zbranih za 18 K franko dostavljeno. Od teh ne pošiljam vzorcev. Le pri nas vse dobro.

Ivan Soklič

v Ljubljani

Pod Trančo štev. 2

priporoča cenj. občinstvu svojo veliko in bogato zalogo 12—8

klobukov, slamnikov, čepic, peres itd.

vse po najnižjih cenah.

Anton Krušič,

krojaški mojster in trgovec v Gorici 26—5

Tržaška ulica štev. 16 v lastni hiši.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

